

Užduotis: Perskaitykite tekstą. Išverskite. Raskite ir pabraukite veiksmoždžius.

Indoeuropiečių prokalbė

[Lietuvių kalba seniausia indoeuropiečių prokalbė - mediapro.lt](#)

Prieš šešis – aštuonis tūkstančių metų dar nebuvo nei lietuvių, nei latvių, nei rusų, nei lenkų, nei vokiečių, nei daugelio kitų tautų. Tuomet egzistavo indoeuropiečių protautė, iš kurios vėliau atsirado daugelis dabartinių Europos ir Azijos tautų, priklausančių gausiai indoeuropiečių šeimai ir sudarančių dabar kone pusę visos žmonijos. Jeigu senų senovėje buvo indoeuropiečių protautė, tai, savaime suprantama, turėjo būti ir indoeuropiečių prokalbė, kuria jie susikalbėdavo. Šia prokalbe kadaise šnekėjo visų indoeuropiečių protėviai. Atskiros indoeuropiečių kalbos atsirado po labai sudėtingo anos prokalbės skaidymosi.

<...>

Lietuvių kalba nuo prokalbės yra nutolusi mažiau už visas kitas gyvasias, tai yra dabartines indoeuropiečių kalbas, todėl joje yra daugiausia archaizmų. Matyti, lietuviai mažiausiai keliavo ir įsikūrė arti savo senosios protėvynės, kuri buvo nuošalyje nuo kitų etninių grupių keliavimo tako, todėl ir lietuvių kalba senovėje mažiausiai buvo paveikta kitų, neindoeuropiečių kalbų. Prancūzų kalbininkas A. Meje kadaise pasakė: „*Tas, kuris nori žinoti, kaip kalbėjo mūsų proseneliai, turi atvažiuoti pasiklausti, kaip kalba lietuvis kaimietis*“. Sakydamas „mūsų proseneliai“, A. Meje turėjo galvoje indoeuropiečių protautę. Lietuvių kalbos archajiškumą, turtingumą ir grožį iškelia ir pabrėžia viso pasaulio kalbininkai. Lietuvių kalba labai svarbi visiems, kurie studijuoja lyginamąją kalbotyrą, todėl ją ir dėsto daugelyje pasaulio universitetų. Ypač krinta į akį senovės indų (sanskrito) ir lietuvių kalbų panašumas.

Iki XIX a. vidurio kalbininkai manė, kad indoeuropiečių prokalbės vaizdą geriausiai išlaikęs sanskritas. Tai padėjo atsirasti hipotezėms, kad indoeuropiečių protėvynė ieškotina Azijoje. Anglas Letemas 1862 m. pirmasis pareiškė, kad indoeuropiečių protėvynė buvo ne tik Azijoje, bet Europoje. Kaskart vis daugėja šios pažiūros šalininkų. Kad indoeuropiečių protėvynės reikia ieškoti Europoje, rodo šie faktai: **pirma**, paaiškėjo, kad lietuvių kalba ne mažiau archaiška, kaip sanskritas; **antra**, kalbų lyginimas parodė, kad, gyvendami kaimynystėje su indoeuropiečiais, finai iš jų pasiskolino nemaža žodžių. Spėjama, kad visų indoeuropiečių protėvynė buvo Ukrainos (t.y. Baltų tautų teritorija – A.C.) ir žemutinio bei vidurinio Dunojaus stepėse, plytinčiose į šiaurę ir į vakarus nuo Azovo ir Juodosios jūrų.

<...>

Indoeuropiečių kalbų šeimą sudaro 11 šakų:

- a) baltų,
- b) slavų,
- c) germanų,
- d) italikų ir romanų,
- e) keltų,
- f) graikų,
- g) albanų,
- h) armėnų,
- i) indų – iranėnų,
- j) anatolių,
- k) tocharų.

Dvi paskutiniosios šakos jau yra išnykusios, ir apie joms priklausiusias kalbas težinome tik iš išlikusių rašto paminklų.

Kad visos šios kalbos giminingos, rodo giminytės ryšių pavadinimai. Palyginkite:

lietuvių	rusų	vokiečių	anglų
motė	мать	Mutter	mother
brolis	брат	Bruder	brother
sesuo	сестра	Schwester	sister
teta	тётя	Tante	aunty
beržas	берёза	Birke	birch

[7_Paliesk lietuvių kalbą rankomis.pdf \(smm.lt\)](#)

Žodžiai iškasenos

Seniausi lietuviški veldiniai reiškia gyvūnų pavadinimus (avis, ožys, paršas, šuo, veršis, lūšis, tauras, ūdra, žuvis, antis, erelis, žąsis, musė, širšė, vapsva); kūno dalis (ausis, akis, dantis, nosis, pėda, šlaunis); augalus (javai, linai, beržas, uosis); negyvosios gamtos objektus (kalnas, marios, mėnuo, saulė, sniegas); žemės ūkio pavadinimus (arti, dėti, dirbti, 2 ėsti, imti, kaupti, kepti, melžti, sėti); giminystės terminus (duktė, motė, sesuo, sūnus); dvasinio pasaulio dalykus (Dievas, šventas, melstis), spalvas (palvas, raudas, žalias); skaičius (du, trys, keturi, penki, šeši, septyni, aštuoni, devyni, šimtas). Žinodami žodžio kilmę ir amžių, galime daug pasakyti apie mūsų praeitį.

Užduotis: Parašykite jums žinomomis kalbomis skaitmenų pavadinimus

	lietuvių	rusų	anglų			
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
100						
1000						